

PTÁCI (*Aves*)

- Cíl:
- získání dovedností determinace našich druhů ptáků
 - rozvinutí pozorovacích schopností pro rozlišení determinačních znaků
 - utřídění bionomických poznatků typických pro jednotlivé druhy včetně příslušnosti do různých prostředí
 - upevňování poznatků o ptácích a postupné rozšiřování spektra známých ptáků
 - prohlubování názvosloví ptáků

Ptáci vázaní na vodní prostředí
(**„vodní ptáci“**)

Ptáci vázaní na lesní prostředí a stromové porosty
(**„lesní ptáci“**)

Ptáci vázaní na bezlesou krajinu
(**„ptáci otevřené krajiny“**)

Tab. 1: Významné druhy ptáků okolí vod

Druh	rybníky	tekoucí vody	rákosiny	mokřady
Potápka roháč	+			
Kormorán velký	+	+		
Volavka popelavá	+	+	+	
Čáp černý		+		
Kachna divoká	+	+		
Čírka obecná, č. modrá	+			
Polák chocholačka	+			
Husa velká	+		+	
Labuť velká	+	+		
Moták pochop	+		+	
Luňák hnědý	+	+		+
Orel mořský	+			
Chřástal vodní			+	+
Lyska černá	+			
Slípka zelenonohá	+		+	
Čejka chocholátá				+

Tab. 1: pokračování

Druh	rybníky	tekoucí vody	rákosiny	mokřady
Racek chechtavý	+	+	+	
Ledňáček říční		+		
Břehule říční		+		
Rákosník velký			+	
Cvrčilka říční		+		
Skorec vodní		+		
Konipas horský		+		

Další ptáci okolí vod

Strakapoud velký, krutihlav obecný, pěnice černohlavá, p. pokřovní, p. hnědokřídlá, vlaštovka obecná, jiříčka obecná, drozd zpěvný, drozd kvíčala, kos černý, červenka obecná, slavík obecný, brhlík lesní, pěvuška šedá, konipas bílý, střízlík obecný, ťuhýk obecný, sýkora koňadra, s. modřinka, s. babka, mlynařík dlouhoocasý, pěnkava obecná, zvonek zelený, zvonohlík zahradní, stehlík obecný, hýl obecný, špaček obecný, žluva hajní, vrabec polní.

Tab. 2: Významné druhy lesních ptáků

Druh	Listnaté lesy	Jehličn. lesy	remízy	Parky, zahrady
Čáp černý	+ (h)	+(h)		
Volavka popelavá	+ (h)	+ (h)		
Krahujec obecný	+	+		
Jestřáb lesní	+	+		
Včelojed lesní	+ (h)			
Káně lesní	+ (h)	+(h)		
Luňák červený	+ (h)		+(h)	
Orel mořský	+ (h)			
Poštolka obecná	+ (h)		+	
Ostříž lesní			+ (h)	
Sluka lesní	+	+		
Holub hřivnáč		+		+
H. doupňák	+		+	
Hrdlička divoká	+		+	
Kukačka obecná	+	+	+	+

Tab. 2: Významné druhy lesních ptáků – pokračování 1

Druh	Listnaté lesy	Jehličn. lesy	Remízy	Parky, zahrady
Puštík obecný	+		+	
Sýček obecný	+	+	+	+
Sýc rousný		+		
Kalous ušatý	+		+	
Výr velký	+	+		
Lelek lesní	+	+		
Datel obecný	+	(+)		
Strakapoud velký	+	+	+	+
Žluna zelená			+	+
Krutihlav obecný			+	+
Žluva hajní	+			+
Krkavec velký	+	+		
Vrána obecná			+	
Kavka obecná	+			
Ořešník kropenatý		+		
Sojka obecná	+			+

Tab. 2: Významné druhy lesních ptáků – pokračování 2

Druh	Listnaté lesy	Jehličn. lesy	Remízy	Parky, zahrady
Sýkora koňadra	+	+	+	+
S. modřinka	+		+	+
S. uhelníček		+		
S. babka	+			
S. lužní		+	+	
S. parukářka		+		
Mlynařík dlouhoocasý	+			+
Střízlík obecný	+	+	+	+
Brhlík lesní	+	(+)	+	+
Pěvuška modrá		+		
Šoupálek dlouhoprstý		+		+
Drozd zpěvný	+	+	+	+
D. kvíčala	+		+	
Kos černý	+	+	+	+
Červenka obecná	+			
Slavík obecný			+	
Králíček obecný		+		

Tab. 2: Významné druhy lesních ptáků – pokračování 3

Druh	Listnaté lesy	Jehličn. lesy	Remízy	Parky, zahrady
Pěnice černohlavá	+	+	+	+
Budníček menší	+	+	+	+
Budníček větší	+		+	
Lejsek bělokrký (l. černohl.)	+			
Linduška lesní	+		+	
Špaček obecný	+			+
Pěnkava obecná	+	+	+	+
Zvonohlík zahradní				+
Zvonek zelený			+	+
Čečetka horská		+		
Konopka obecná				+
Stehlík obecný			+	+
Čížek lesní		+		
Hýl obecný		+		+
Dlask tlustozobý	+			+
Křivka obecná		+		

Tab. 3: Významné druhy ptáků otevřené krajiny (pole, louky, lid. sídla)

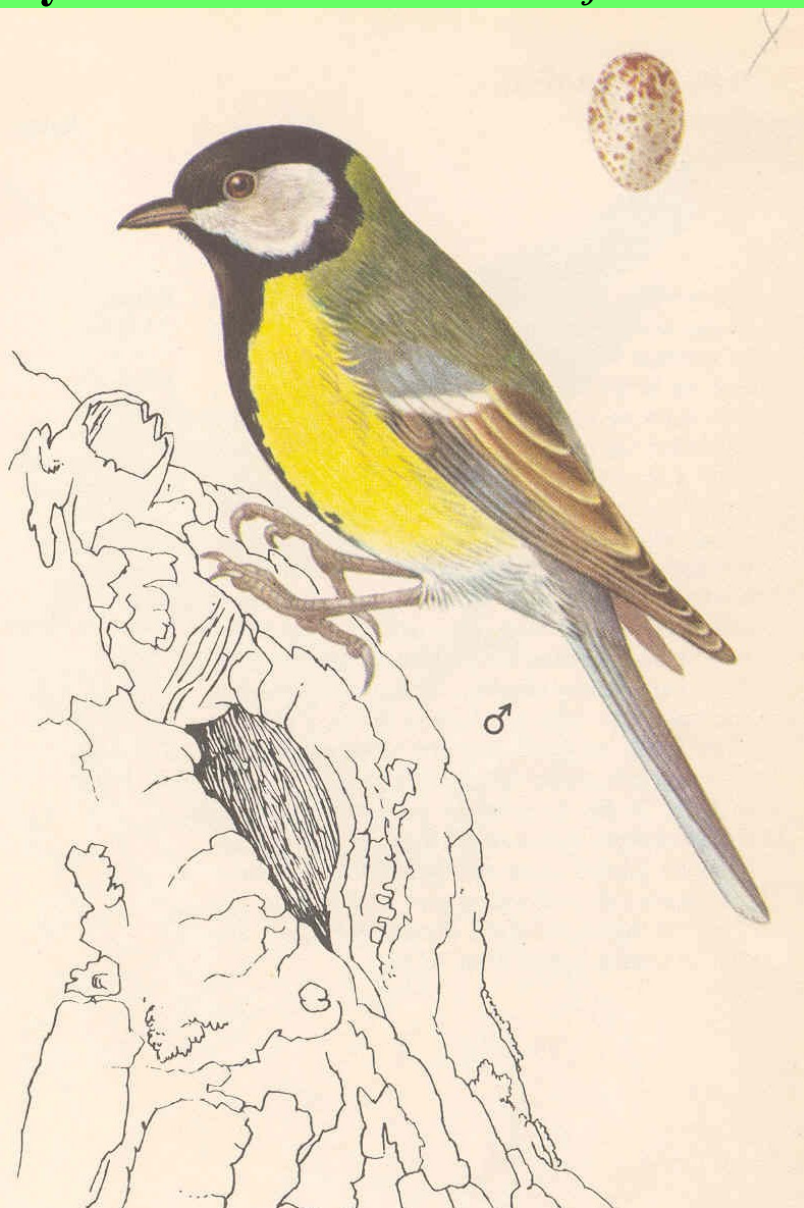
Druh	pole	louky	lidská sídla
Čáp bílý	+	+	+
Včelojed lesní	+	+	
Káně lesní	+	+	
Moták pilich		+	
Luňák červený		+	
Poštołka obecná	+	+	+
Sokol stěhovavý	+		+
Bažant obecný	+		
Koroptev polní	+	+	
Křepelka obecná	+		
Čejka chocholátá	+	+	
Hrdlička zahradní			+
Sova pálená			+
Rorýs obecný			+
Skřivan polní	+	+	
Chocholouš obecný		+	+

Tab. 3: pokračování

Druh	pole	louky	lidská sídla
Vlaštovka obecná			+
Jiříčka obecná			+
Havran polní	+		+
Straka obecná	+		+
Drozd zpěvný			+
Kos černý			+
Rehek domácí			+
R. zahradní			+
Bramborníček černohlavý		+	+
Bělořit šedý		+	
Žuhýk obecný		+	
Ž. šedý	+		
Strnad obecný	+	+	
Zvonohlík zahradní			+
Konopka obecná			+
Vrabec domácí			+
V. polní	+		

PĚVCI - sýkorovití:

sýkora koňadra *Parus major*

Hlas: vábivé „pink-pink“, jarní „cici-dé“, „si-tuit“

Prostředí: lesy všech typů, zahrady, parky, sady i v blízkosti člověka

Potrava: hlavně housenky, v zimě i semena

Vzhled: statná sýkora s černou hlavou a středovým **břišním pruhem** na žluté, bílými tvářemi a šedozelenohnědými křídly s bílým proužkem.

Velikost: 14 cm, váha 19 g.

Aktivita: stálí

Rozmnožování: nejméně dvojí hnízdění v dutinách, stromů, ale i zdí a budkách s 8 – 10 vajíčky. Sedí sama F, za 13 – 14 dní se líhnou holata, oba nosí potravu, hlavně housenky. Zpočátku až 500krát, před vyvedením až 800krát za den přináší rodiče potravu. Po 16 – 21 dnech vyletují, jsou dál krmeny.

Výskyt: celá Evropa, velká část Asie a S Afriky

Další sýkorovití ptáci:

PĚVCI - drozdovití:

drozd zpěvný *Turdus philomelos*

Hlas: opakovaný hvízdavý zpěv „huidýb-huidýb“

Prostředí: lesy, parky a zahrady

Potrava: červi, slimáci, hmyz (housenky) a bobule

Vzhled: svrchu světlehnědý, spodní strana těla žlutobílá s hnědými skvrnami. Spodní strana křídel rezavožlutá. Nejmenší z drozdů.

Velikost: 23 cm, 70 g.

Aktivita: tažný do J Evropy a S Afriky, III-IX(X), dřívější přílet M.

Rozmnožování: hnízda na stromech, keřích ale i trámech ze suchého materiálu uvnitř vymazané směsí hlíny, trouchu a slin. F sedí sama na 3 – 6 vejcích 12 – 14 dní, mláďata krmí oba 14 dní, dokrmují na zemi.

Výskyt: celá Evropa

Další drozdovití ptáci: kos, rehek, červenka, bramborníček, slavík, bělořit,

PĚVCI - pěnicovití:

pěnice černohlavá *Sylvia atricapilla*

Hlas: vábení: tvrdé „ce-ce, zpěv flétnový

Prostředí: lesy všech typů, polní lesíky, parky, zarostlé zahrady

Potrava: hmyz a jeho larvy, pavouci, lesní bobule (borůvky, maliny, černý bez)

Vzhled: šedý až hnědý hřbet, M s černou čepičkou, F a juv hnědou.

Velikost: 14 cm, váha 20 g.

Aktivita: tažní, přezimují jak v J Evropě, tak i rovníkové Africe, odlet VIII(IX).

Rozmnožování: hnízdo do výšky 2 m, M staví „zpěvací hnízdo“. Na 4 – 6 vejcích se střídají oba partneři 14 dní, dalších 14 dní krmí, po vylétnutí dokrmují lysými housenkami. Druhé hnízdění.

Výskyt: Evropa až po Z Sibiř, pobřeží SZ Afriky.

Další pěnicovití ptáci: budníček, sedmihlásek, rákosník, cvrčilka, králíček

PĚVCI - pěnicovití:

budníček menší *Phylloscopus collybita*

Hlas: vábení „híd“, jednotvárný zpěv „cilp-calp“

Prostředí: les, stromové porosty (parky, remízy)

Potrava: drobný hmyz, larvy, pavoučci

Vzhled: olivově zelený drobný pták s černou páskou přes oko, světlá spodina těla. Tmavé nohy.

Velikost: 11 cm, hmotnost 8 až 9 g.

Aktivita: tažní, zimují ve Středozeví, přilet III. Odlet koncem IX.

Rozmnožování: přes převážný pobyt v korunách staví kulovité hnízdo s malým vchodovým otvorem v trávě v mírných svazích. Sama sedí na 6 – 7 vejcích 14 dní, převážně sama pečuje o mláďata další 2 týdny. Krátce dokrmují mimo.

Výskyt: Evropa, SZ Afrika, Asie po SZ Sibiř.

Další pěnicovití ptáci: pěnice, sedmihlásek, rákosník, cvrčilka, králíček

PĚVCI - strnadovití:

strnad obecný *Emberiza citrinella*

Hlas: vábení „cik“, „titititi-cié“ z vyšších míst

Prostředí: okraje lesů, remízků, polní křoviny
Potrava: hlavně rostlinná potrava – semeny, ale také pro mláďata hmyz, červi, pavouci

Vzhled: F není tak živě zbarvena. **Žlutá hlava, prsa i břicho, rezavý kostřec.**

Velikost: 16,5 cm, váha 30 g.

Aktivita: stálí, v zimě se potulují po krajině, přebývají i na okrajích měst.

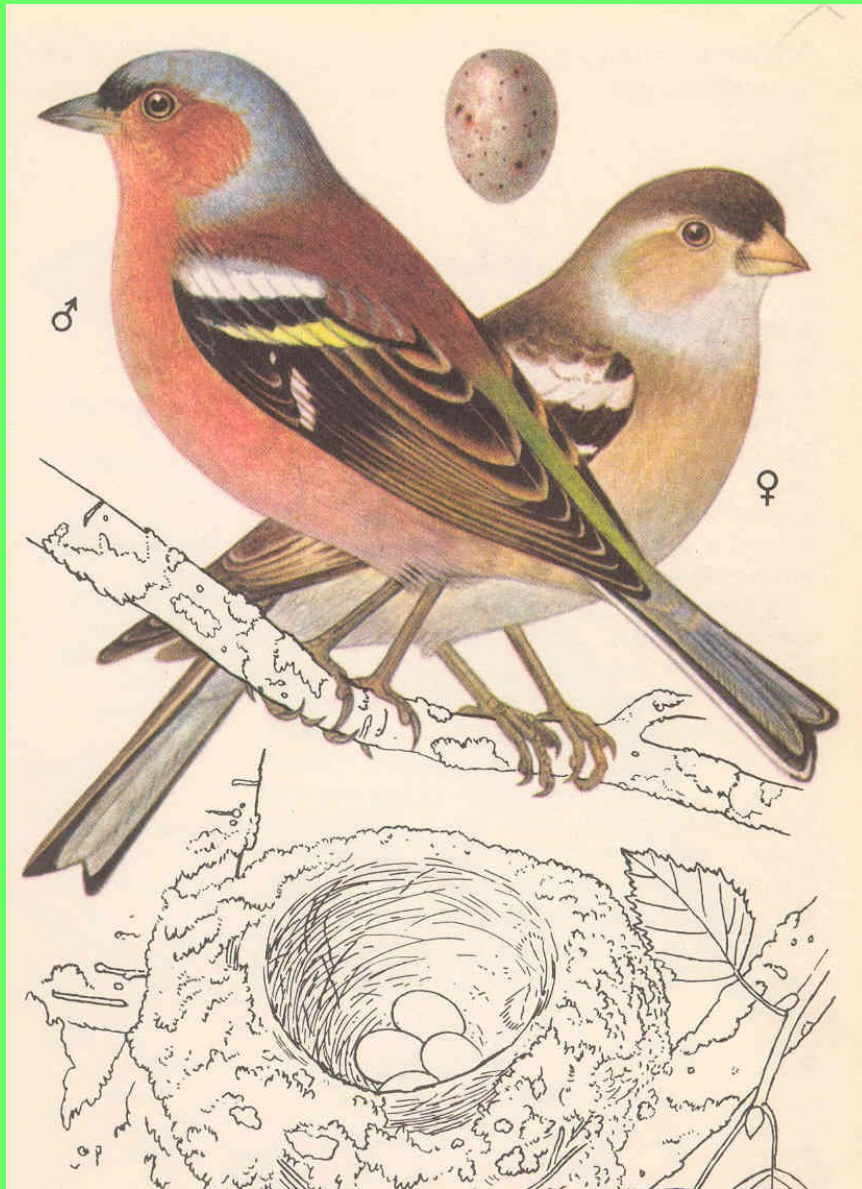
Rozmnožování: hnízdo na zemi, méně nízko nad, s zíněmi, na 3 až 5 vejcích sedí F 12 – 14 dní, M často střídá. Po stejné době mladí hnízdo opouští, dalších 10 dní je staří živí. Dvě hnízdění v roce.

Výskyt: celá Evropa.

Další strnadovití ptáci:

PĚVCI - pěnkavovití:

pěnkava obecná *Fringilla coelebs*

Hlas: „pink-pink-rajjčák“

Prostředí: světlejší lesy, parky, zahrady, stromové porosty ve městech

Potrava: dospělci hlavně semena, pro mláďata hmyz

Vzhled: M – šedomodrá hlava, cihlově červená prsa, hnědá záda, tmavá křídla se dvěma světlými páskami, F nenápadně zbarvená.

Velikost: 15 cm, 23 g.

Aktivita: severní jedinci tažní, jinde stálí a toulaví. M přilétají II, F později.

Rozmnožování: hnízdo s 5 vejci zahřívá F sama, o mladé pečují oba – krmí hmyzem a pavouky 2 týdny v hnízdě, pak i mimo. Dvě hnízdění za sezónu.

Výskyt: jeden z nejhojnějších ptáků celé Evropy, SZ Afriky, Přední Asie, a až po Z Sibiř.

Další pěnkavovití ptáci: zvonek, zvonohlík, čížek, stehlík, konopka, čečetka, dlask, hýl, křivka